

STRATEGICKÝ PLÁN SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY 2023–2027

SYSTÉM PODMÍNĚNOSTI 2024

Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES)

Povinné požadavky na hospodaření (PPH)

STANDARDY DOBRÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO STAVU PŮDY

- 1. ZACHOVÁNÍ POMĚRU TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ K ZEMĚDĚLSKÉ PLOŠE
- 2. OCHRANA MOKŘADŮ A RAŠELINIŠŤ
- 3. ZÁKAZ VYPALOVÁNÍ STRNIŠŤ NA ORNÉ PŮDĚ
- 4. ZŘÍZENÍ OCHRANNÝCH PÁSŮ U ÚTVARŮ POVRCHOVÝCH VOD
- 5. OBHOSPODAŘOVÁNÍ PŮDY ZPŮSOBEM, KTERÝ SNIŽUJE RIZIKO DEGRADACE PŮDY A EROZE, VČETNĚ ZOHLEDNĚNÍ SKLONU SVAHU
- 6. MINIMÁLNÍ POKRYV PŮDY PRO ZAMEZENÍ VZNIKU HOLÉ PŮDY V NEJCITLIVĚJŠÍCH OBDOBÍCH
- 7A. STŘÍDÁNÍ PLODIN NA ORNÉ PŮDĚ
- 7B. OMEZENÍ PLOCHY JEDNÉ PLODINY
- 8A. MINIMÁLNÍ PODÍL VÝMĚRY ZEMĚDĚLSKÉ PLOCHY VYHRAZENÝ PRO NEPRODUKČNÍ PLOCHY
- 8B. ZACHOVÁNÍ KRAJINNÝCH PRVKŮ
- 8C. ZÁKAZ OŘEZU DŘEVIN V OBDOBÍ HNÍZDĚNÍ A ODCHOVU MLÁĐAT
- 9. ZÁKAZ PŘEMĚNY NEBO ORBY TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ OZNAČENÝCH JAKO ENVIRONMENTÁLNĚ CITLIVÉ OBLASTI S TRVALÝMI TRAVNÍMI POROSTY V LOKALITÁCH SÍTĚ NATURA 2000

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

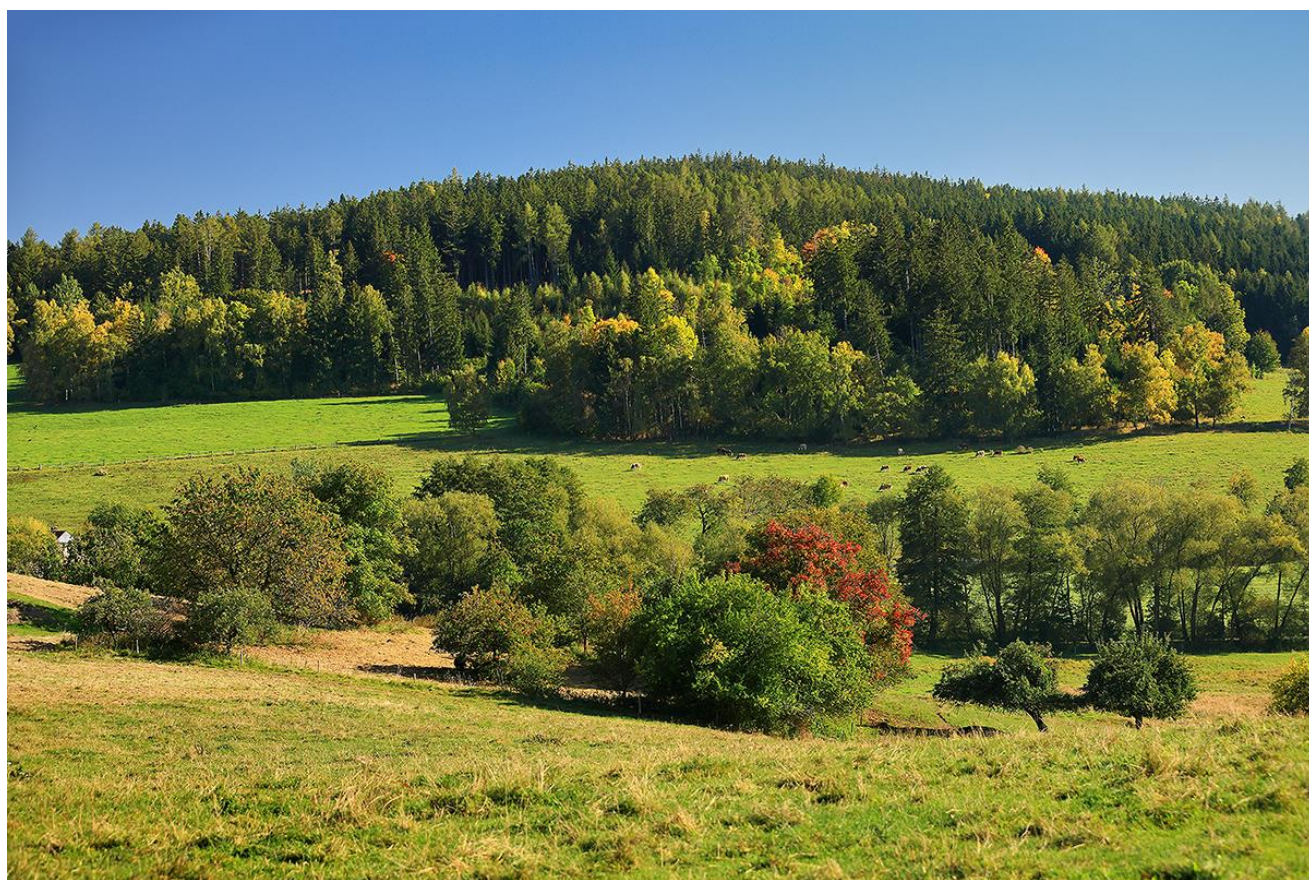
Požadavky podmíněnosti jsou základními podmínkami z oblasti životního prostředí, změny klimatu, veřejného zdraví, zdraví rostlin a dobrých životních podmínek zvířat, které ovlivňují plné čerpání zemědělských podpor.

Plněním těchto podmínek je podmíněno poskytování:

- Přímých plateb,
- Agroenvironmentálně-klimatických závazků (AEKO),
- Plateb na přírodní omezení nebo jiná omezení specifická pro určité oblasti (ANC) a
- Plateb na znevýhodnění specifická pro konkrétní oblasti (Natura 2000).

Základní podmínky podmíněnosti zahrnují **povinné požadavky na hospodaření (PPH)** podle II směrnice a nařízení EU a **standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES)** podle národního nastavení.

Tyto základní podmínky v období Společné zemědělské politiky 2023 – 2027 zohledňují výzvy v oblasti životního prostředí a klimatu, novou strukturu environmentálních prvků SZP a zajišťují tak **vyšší úroveň ochrany životního prostředí a klimatu** stanovenou ve sdělení Evropské komise s názvem „Budoucnost potravinářství a zemědělství“.

Fotografie: Archiv CSV

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

STANDARDS DOBRÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO STAVU PŮDY

DZES 1 Zachování poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše

Cílem je: ochrana trvalých travních porostů na zemědělské půdě. Na národní úrovni je požadováno **zachování poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše** ve srovnání s poměrem v referenčním roce 2018. Maximální snížení poměru může činit pouze 5 % ve srovnání s referenčním rokem.

Stanoveny jsou typy environmentálně citlivých ploch (ECP), kde platí **zákaz změny zemědělské kultury trvalý travní porost (TTP)** a definovány jsou důvody nebo druhy zemědělských kultur, na které je umožněno trvalé travní porosty na těchto environmentálně citlivých plochách změnit.

Ke kulturám nebo důvodům, na které **je povoleno TTP** na plochách ECP převést, a kterými jsou: standardní orná půda v režimu EZ, ovocný sad, jiná trvalá kultura, plocha podle opatření zalesňování, krajinný prvek, plocha v režimu agrolesnictví, zemědělská kultura jiná a důvody komplexních pozemkových úprav, přibývá v roce 2024 také kultura vinice a rychlorostoucí dřeviny ve výmladkových plantážích.

Pozn.: Z důvodu vyšších environmentálních ambic podmínek Celofaremní ekoplatby nad rámec podmínek standardu však v případě změny TTP a podání **žádosti o Celofaremní ekoplatbu vzniká povinnost zpětného zatravnění** v případě změny TTP na plochách ECP a území Natura 2000 (resp. povinnost **zatravnění za náhradu** ostatních TTP mimo tyto environmentálně citlivé oblasti).

DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť

Cílem je: ochrana půd bohatých na uhlík a a zabránění degradace těchto lokalit. Ochrana zamokřených půd a rašelinišť přispívá ke zmírnění dopadů změny klimatu.

Podmínky standardu budou účinné až **od roku 2025**. Připravuje se mapový podklad vymezení půd bohatých na uhlík a ploch mokřadů a rašelinišť.

DZES 3 Zákaz vypalování strnišť na orné půdě

Cílem je: ponechání rostlinných zbytků pro zapravení do půdy, které podporuje zachování organických složek v půdě.

Pálení rostlinných zbytků na orné půdě (v evidenci půdy LPIS na standardní orné půdě, travním porostu na orné půdě nebo úhoru) může být povoleno rozhodnutím příslušného orgánu (ÚKZÚZ) v případě **mimořádných rostlinolékařských opatření**.

Financováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

DZES 4 Zřízení ochranných pásů u útvarů povrchových vod

Cílem je: zajištění ochrany vodních toků před znečištěním povrchovým smyvem hnojiv, pesticidů nebo jejich reziduí. Podmínka standardu se týká útvarů povrchových vod, které se nachází **uvnitř vymezených zranitelných oblastí i mimo ně**.

Standard navazuje na základní definice ochranných pásů pro zranitelné oblasti stanovené národním právním rámcem pro **nitratovou směrnici** (§ 12 nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů).

Pozn.: Na plnění podmínek standardu DZES 4 v případě druhu zemědělské kultury standardní orná půda navazují podmínky Základní celofaremní ekoplatby a Prémiové celofaremní ekoplatby - povinné vyčlenění ochranného pásu podél vody.

DZES 5 Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu

Cílem je: omezení projevů eroze na zemědělské půdě, které je podpořeno stanovením specifických podmínek pro pěstování plodin s erozně nízkou (NOF) nebo střední ochranou funkcí (SOF) a stanovením povinnosti použití **půdoochranných technologií** (POT) při pěstování těchto plodin na plochách erozně ohrožené půdy.

Při schvalování Strategického plánu Společné zemědělské politiky byl do podmínek DZES 5 zakotven závazek upravit od roku 2024 vymezení erozně ohrožené půdy podle parametrů stanovených v protierozní vyhlášce. V průběhu příprav nového nastavení ministerstvo došlo společnou diskusí se zemědělci i odborníky v oblasti ochrany půdy k závěru, že je potřeba spuštění nových podmínek odložit o rok, tedy na hospodářský rok 2025/2026. Aktuálně probíhá jednání s Evropskou komisí ohledně odložení podmínek. Nové podmínky budou uveřejněny samostatně.

Pozn.: Při splnění stanovených podmínek lze ochranné pásy pro DZES 5 využít k plnění podílu neprodukčních ploch standardu DZES 8A. a Celofaremní ekoplatby.

DZES 6 Minimální pokryv půdy pro zamezení vzniku holé půdy v nejcitlivějších obdobích

Cílem je: zajištění pokryvu půdy a tím omezení rizika ztrát ornice a půdních živin v nejcitlivějších obdobích zejména **po sklizni plodin** nebo v zimě.

Podmínky standardu platí **bez zohlednění sklonitosti** (4°) pro standardní ornou půdu **s rozšířením na zemědělské trvalé kultury vinice, ovocné sady a na kulturu úhor**. Stanoveny jsou **termíny**, ve kterých je požadován pokryv půdy, a **podmínky**, které současně zohledňují charakteristiku jednotlivých zemědělských kultur.

Pro rok 2024 dochází k upřesnění podmínek pro pěstování brambor a cukrové řepy a doplňuje se upřesnění k posklizňovým zbytkům po pěstování těchto plodin. Rovněž dochází ke změně podmínek pro kulturu úhor, kdy pokryvem se rozumí porost plodiny vyseté pro podmínky úhoru, strniště nebo podmiřnuté strniště bez orby. V neposlední řadě DZES 6 upravuje výjimku pro pěstitele zeleniny a postup související s předset'ovou přípravou pro plodiny: mrkev, cibule, ředkvička, zelí, kapusta, salát, kedlubna, hrách, květák nebo brokolice.

Pozn.: Na podmínky standardu navazují podmínky Celofaremní ekoplatby pro kultury vinice, ovocný sad.

Fotografie: Archiv odboru přímých plateb, MZe

DZES 7A. Střídání plodin na orné půdě

Cílem je: zlepšení bilance organických látek v půdě vzhledem k rozlišným požadavkům pěstovaných plodin na hnojení a vlivům plodin v osevním postupu. Současně střídáním plodin dochází k omezení šíření chorob.

Tento **NOVÝ STANDARD** ukládá povinnost:

- 1) **Pěstování jiné hlavní plodiny**, než byla plodina pěstovaná v roce předcházejícím podání žádosti, **alespoň na 40 % výměry standardní orné půdy** evidované na žadatele.
- 2) Zároveň **na 100 % výměry** standardní orné půdy pak musí být **nejméně jednou v období 4 let** po sobě jdoucích **vystřídána hlavní plodina**.

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

Definice hlavní plodiny

Hlavní plodinou se rozumí plodina pěstovaná v příslušném roce podání jednotné žádosti ve vegetačním období od 1. června do 31. srpna, která je určena ke sklizni a kterou žadatel uvede v jednotné žádosti (deklarace plodin). Definici hlavní plodiny dále stanoví § 2 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

DZES 7B. Omezení plochy jedné plodiny

Cílem je: zlepšení nepříznivé struktury krajiny vzhledem k homogenitě hospodaření na přilehlých dílech půdních bloků a nadměrné velikosti dílů půdních bloků a zlepšení nízkého podílu ekostabilizačních prvků v krajině.

Podmínky standardu obsahují **omezení plochy jedné plodiny na 30 ha.**

Podmínka standardu **již od roku 2023 omezuje plochu jedné plodiny na silně erozně ohrožené ploše** (obsahuje souvislou plochu silně erozně ohrožené půdy větší než 2 hektary, nebo jejíž výměra je z více než 50 % pokryta silně erozně ohroženou půdou) **do 10 ha standardní orné půdy.**

Plocha jedné plodiny musí být rozdělena ochranným pásem, plochou jiné plodiny, krajinným prvkem nebo kombinací ochranného pásu a krajinného prvku nebo pásy podle půdoochranné technologie Pásové střídání plodin.

S účinností od 1. ledna 2025 platí, že do výpočtu plochy jedné plodiny se započtou plochy se shodnou plodinou, které nejsou odděleny plochou o minimální šířce 6 metrů, která zároveň není krajinným prvkem. (NOVÉ)

S účinností od 1. ledna 2026 platí že do výpočtu plochy jedné plodiny se započtou plochy se shodnou plodinou, které nejsou odděleny plochou o minimální šířce 12 metrů, která zároveň není krajinným prvkem. (NOVÉ)

Pozn.: Při splnění stanovených podmínek lze ochranné pásy pro DZES 7B. využít k plnění podílu neproduktivních ploch standardu DZES 8A. a Celofaremní ekoplatby.

DZES 8A. Minimální podíl z výměry zemědělského podniku vyhrazený pro neproduktivní plochy

Cílem je: zachování a zvýšení počtu neproduktivních ploch pro zlepšení biologické rozmanitosti zemědělské krajiny.

Je nutné **vyčlenit minimální podíl neproduktivních ploch z celkové plochy zemědělských kultur - standardní orná půda, travní porost na orné půdě a úhor.**

V souladu s **přijetím výjimky** podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2024/587 ze dne 12. února 2024 lze **pouze v roce 2024 využít výjimky z podmínky minimálního procentního podílu neproduktivních ploch z orné půdy (kultura R, U, G).**

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

Pro **DZES 8** platí, že **pro splnění podílu neproduktivních ploch musí být vyčleněno minimálně 4 % z orné půdy.**

Požadovaný 4% podíl z orné půdy lze naplnit těmito neproduktivními plochami:

- **úhory** (s porostem, nektarodárný, zelený),
- **krajinné prvky**,
- **ochranné pásy** (pás kolem krajinného prvku, ozeleněný kolejový řádek, souvrat', pás podél vody základní/prémiový, pás založený půdoochrannými technologiemi podle standardu DZES 5, pás založený podle standardu DZES 7B, pás založený pro opatření agrolesnictví),
- **závazky spadající pod agroenvironmentální opatření** (biopás – nektarodárný, krmný, kombinovaný, plocha k ochraně čejky chocholaté, druhově bohaté pokrytí orné půdy),
- **meziplodiny**,
- **dusík vázající plodiny.**

Požadovaný minimální procentní podíl neproduktivních ploch z orné půdy je možné naplnit např. prostřednictvím pouze jednoho typu neproduktivní plochy (např. dusík vázajícími plodinami) nebo kombinací (např. úhor + meziplodiny).

Pro jednotlivé neproduktivní plochy musí být i nadále dodrženy podmínky stanovené v nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům a 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů.

V případě, že v roce 2023 byl jako **neproduktivní plocha deklarován zelený (dvouletý) úhor**, musí být tato neproduktivní plocha **v roce 2024** nadále **zachována**.

Pro výpočet výměry neproduktivní plochy pro splnění 4% podmínky se použijí **váhové koeficienty**, které tuto výměru v některých případech ovlivní. **Váhový koeficient meziplodin se pouze v roce 2024 (v souladu s přijetím uvedené výjimky) zvyšuje z hodnoty 0,3 na hodnotu 1.**

Pozn.: V závislosti na zvolené variantě v DZES si zemědělec může zvolit variantu plnění Celofaremní ekoplatby pro neproduktivní plochy, která navazuje na základní podmínky standardu. Pro splnění podílu neproduktivních ploch v rámci **základní celofaremní ekoplatby** musí být pouze v roce 2024 (v souladu s přijetím uvedené výjimky) vyčleněno **minimálně 5 % z orné půdy.**

DZES 8B. Zachování krajinných prvků

Cílem je: ochrana krajinných prvků na zemědělské půdě.

Podmínky standardu se vztahují i na krajinné prvky neevidované v evidenci půdy (LPIS).

Nesmí tedy dojít k poškození krajinných prvků dle nařízení vlády č. 307/2014 Sb. nebo jakýchkoli jiných krajinných prvků odpovídajících definici uvedeného nařízení vlády.

**Financováno
Evropskou unií**

MINISTERSTVO ZEMĚLSTVÍ

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

DZES 8C. Zákaz ořezu dřevin v období hnízdění a odchovu ptáků

Cílem je: ochrana dřevinných krajinných prvků. Období **zákazu ořezu dřevin v době od 1. dubna do 31. října** příslušného kalendářního roku, které představuje dobu mimo obvyklé období vegetačního klidu, je stanoveno pro zaručení správného přístupu jak k ošetřování dřevin, tak k nerušení hnízdění a odchovu mláďat.

DZES 9 Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách náležejících do sítě Natura 2000

Cílem je: ochrana druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť z evropského pohledu nejceněnějších, nejvíce ohrožených, vzácných či omezených svým výskytem. Soustava Natura 2000, kterou tvoří evropsky významné lokality a ptačí oblasti je definována zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Není povolena žádná změna TTP (kromě obnovy). Podmínka se vztahuje také na zemědělce hospodařící v režimu EZ.

Pozn.: V případě změny TTP na území Natura 2000 a **žádosti o Celofaremní ekoplatbu** vzniká **povinnost zpětného zatravnění té samé plochy**.

Fotografie: Archiv CSV

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

POVINNÉ POŽADAVKY NA HOSPODAŘENÍ (PPH)

Povinné požadavky na hospodaření jsou stanoveny podle vybraných ustanovení nařízení a směrnic EU a od **roku 2023 jsou mezi ně zařazeny:**

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (**rámcová vodní směrnice**),
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů (**pesticidová směrnice**).

Naopak **mezi požadavky podmíněnosti od roku 2023 nepatří:**

- Směrnice Rady 2008/71/ES, o **identifikaci a evidování prasat**,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000, o **systému identifikace a evidence skotu**, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97,
- Nařízení Rady (ES) č. 21/2004, o stanovení systému **identifikace a evidence ovcí a koz** a o změně nařízení (ES) č. 1782/2003 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých **přenosných spongiformních encefalopatií**.

HODNOCENÍ V PŘÍPADĚ NEDODRŽENÍ PODMÍNĚNOSTI

V případě zjištění nedodržení povinných požadavků na hospodaření nebo podmínek standardů DZES je stanoveno **snížení požadovaných plateb** v závislosti na kritériích pro hodnocení zjištěného porušení – rozsah, závažnost, doba trvání, opakování a úmysl.

Na základě uvedených kritérií pro hodnocení je uplatňováno snížení požadovaných plateb **zpravidla ve výši 3 %**.

Pro **méně závažná porušení ve výši 1 %** a pro porušení **se závažnými důsledky** nebo porušení, která představují přímé nebezpečí pro lidské zdraví nebo zdraví zvířat, **ve výši 5 %**.

Vyšší míra snížení může být použita v případě zjištění porušení několika požadavků (až 10 %) nebo opakovaného či přetrvávajícího porušení (10 %) nebo zjištění úmyslného porušení pravidel podmíněnosti (15 – 100 %).

V případě **zabránění kontroly, resp. jejího nemožnění (zmaření), nejsou platby poskytnuty vůbec**.

V případě zjištění více porušení ve stejném kalendářním roce individuální snížení každého porušení (procentní podíly) **se sčítají**.

Uplatněn může být **ZJEDNODUŠENÝ KONTROLNÍ SYSTÉM PRO MALÉ ZEMĚDELCE**. Pro malé zemědělce platí výjimky z plnění standardů DZES 7 – střídání plodin a DZES 8 – vyčlenění neproduktivních ploch na orné půdě. Dále jsou zohledněny malé podniky při hodnocení porušení pravidel podmíněnosti.

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

Fotografie: Archiv CSV

Bližší informace k systému podmíněnosti najdete:

- v nařízení vlády č. 73/2023 Sb. o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů
- na internetových stránkách eAGRI / sekce Dotace / Strategický plán SZP 2023 – 2027 /sekce Podmíněnost,
- v Metodické příručce pro podmíněnost 2024 zveřejněné na internetových stránkách eAGRI.

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

ZÁKON č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 73/2023 Sb.

o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 307/2014 Sb.

o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, ve znění pozdějších předpisů

**Kontakt: Odbor přímých plateb, Ministerstvo zemědělství, info@mze.cz
tel.: 221 812 425 (Informační kancelář MZe)**

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

